

היסטוריה 25

שחר פרץ

23 באפריל 2025

(ערב יום השואה)

נבדיל בין שתי מילים:

● **השואה** – שואת היהודים באירופה ובעולם, בין השנים 1933 (יש כאלו שסופרים מ-41, תלוי הגדרה) עד 1945.

● **שואה** – אסון גדול. מילה שמופיעה עוד בתנ"ך, וטרם השואה שימשה עוד לדברים אחרים.

ההבדל – השואה היא אירוע ספציפי שתחום במקום וזמן. שואה – אסון.

עתה נצפה בסרטון "מרגע זה אתה לבד": סיפורו של ניצול השואה מאיר ברנד.

קרקוב, העיר המקורית של מאיר, היוותה עיר הבירה של השליש הזה של פולין (פולין חולקה ל-3 חלקים) ועל כן לא חרבה (בניגוד לוורשה, בה אין בניינים סובייטים סטייל חארצ'ונוב). יחס ליהודים יחס אלים, היה רצח ברחובות עוד לפני הגטאות (אך לא שיטתי). בלג' היה מחנה השמדה במזרח פולין, ושלחו הרבה יהודים ממערב פולין לשם. אלו מחנות השמדה מלאים (בניגוד לשאוויץ' ומייידנק) שאליהם מגיעים ונרצחים באותו היום.

שואת יהודי הונגריה לא מדוברת ישירות לרוב, אך היא האירוע הכי טרגי בשואה. הסיבה: היא הייתה יכולה להמנע. הם נרצחו ביולי-אוגוסט 1944, בשלב שבו חצי אירופה הייתה משוחררת. תוך חודש וחצי הושמדו מרבית יהודי הונגריה. הדיבורים על כך שאם היו מפציצים את פסי הרכבת הם היו ניצלים, מדברים על כך.

הסיפור של רכבת קסטנר – יש שמאשימים אותו בבגידה ושיתוף פעולה עם הנאצים (סיפור מורכב בו הוא טבע דיבה נגד מישהו אך המשפט התהפך כנגדו), והוא נושא רגיש. אייכמן פיזית היה בהונגריה (כדי לנהל את ההשמדה) והרכבת נוצרה המטרה להציל את היהודים. פרשת קסטנר מסובכת ויש קורס שלם באו"ל עליה (הרעיון היה שקסטנר עשה את עצמו נאצי, במטרה לקחת רכבת ולהציל יהודים). זה לכאורה היה סיכום עם הנאצים ולא מתחת לאף שלהם, וחיילים גרמנים היו ברכבת כחלק מההסכם. הרכבת הגיעה לברגן בלזן (שם נרצחה אנה פרנק), שהוא בניגוד ליעוד של רוב יהודי הונגריה – אינו מחנה השמדה.

ישנם כמה דברים מרכזיים שנרצה להתייחס אליהם מהעדות:

● **לאזכר משפחת ברנד** – לאזכרו לדורות הבאים. עבור מרבית העדים, זהו הציווי. זכור: ציווי מאוד משמעותי ביהדות בהקשרים רבים. ספציפית מאיר נשלח ע"י הוריו בשביל מטרה זו. אצל חלק מהעדים, לא לשכוח את היותך יהודי היה חלק חשוב מהעדות. לפי שרית, זה גם תפקידנו, ואם העדויות לא יועברו האירוע יהפוך להיות חורבן בית שני לדיד הדורות הבאים. עוד כמה דורות לא תהיה נוכחות פיזית של האנשים האלו.

● **יהודים שהצילו יהודים**. גויים שהצילו יהודים קרויים חסידי אומות עולם (בהמשך נלמד את הקריטריונים הספציפיים). בעיקר נוצרים, אך יש גם מעט מוסלמים. יהודים שהצילו יהודים לרוב לא זוכרים להכרה, מיד ושם או מהמדינה. רק בשנים האחרונות לאט לאט מתחילים לדבר עלזה. יש לא מעט כאלו, היו הרבה במחטורות בצרפת, במחטורת העולמית וכו'.

ישנם חסידי אומות עולם שעלו לארץ, חלקם התגיירו וחלק נשארו בתם. בהתחלה לא היה לכך זכר במרחב הציבורי. ראה פרויקט "לא נצר אחרון אני תיכף אזכר ואגיד לכם". תפקידו: לספר את סיפורם, ולערוך טקס בקברם. יש כמה עשרות כאלו בארץ. שרית הכירה את הפרויקט דרך תלמיד שסיים לימודים ב-2014 ונסע ב-2013 לפולין, וציין שסבתא שלו חסידת אומות עולם, על אף שסבתו יהודיה. לקח לשרית הרבה זמן לבדוק מה קורה איתה (כי היא שינתה של שמה וכו') שהצילה שלוש משפחות, שהתחתנה עם אדם יהודי והתגיירה. כששאלה הלמה לא דיבר על כך כל השנים, ענה שבבית הספר היסודי כאשר ביקשו להביא סיפורים משפחתיים המורה השיבה שזה לא סיפור מעניין ומשם הוא הניח שזה לא סיפור מעניין. אביה גם היה חסיד אומות עולם. שם העמותה (עכשיו בדקתי בגוגל ושרית אישה) – חסד אחרון.

שחר פרץ, 2025

קומפל ב-L^AT_EX ונור באמצעות תוכנה חופשית בלבד